

Aktualita k. s. (/1916/ 1937–1953)

Předchůdkyní společnosti Aktualita byla firma s názvem Karel Pečený výrobce filmů pod značkou „Elekta-Journal“ se sídlem v Praze, Národní třída 26 (dále jen Elekta-Journal). Do obchodního rejstříku byla firma zapsána v roce 1928.¹⁾ Elekta-Journal koncentroval svou činnost především na výrobu stejnojmenného (němého) týdeníku²⁾ a na výrobu dokumentárních filmů, jako byly např. PRAHA, MĚSTO STA VĚŽÍ (1928), PRAHA V ZÁŘÍ SVĚTEL (1928) aj. V produkci Elekta-Journalu vznikly i celovečerní hrané filmy, mj. PANÍ KATYNKA Z VAJEČNÉHO TRHU (1927), DŽUNGLE VELKOMĚŠTA (1929), HORSKÉ VOLÁNÍ SOS (1929), TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA (1929), Z ČESKÝCH MLÝNŮ (1929).

V roce 1928 podala na Elekta-Journal trestní oznámení společnost Elektafilm a. s., sídlící na stejné adrese. Elektafilm protestoval proti používání loga Elekta-Journal na dopisních papírech, dodacích listech a v sídle společnosti na Národní třídě. Majitel Elekta-Journalu Karel Pečený (1899–1965) však doložil, že název jeho firmy je kryt ochrannou známkou a zápis této ochranné známky do registru byl proveden na základě písemného souhlasu společnosti Elektafilm a. s.³⁾ Na základě této skutečnosti bylo trestní řízení zrušeno. Elekta-Journal pokračoval ve své činnosti až do roku 1937.

Dne 13. dubna 1937 byl podán návrh na výmaz firmy Elekta-Journal z obchodního rejstříku⁴⁾ a zároveň byla sepsána smlouva o vzniku subjektu s názvem Aktualita, komanditní společnost, Karel Pečený a spol. v Praze.⁵⁾ Osobně ručícími společníky (komplementáři) se stali JUDr. Jaroslav Šalda,⁶⁾ JUDr. František Papoušek⁷⁾ a Karel Pečený.⁸⁾ Jako komanditisté ke společnosti dále přistoupili Miloš Havel,⁹⁾ Ing. Jaroslav Simonides¹⁰⁾ a Willy Haas.¹¹⁾ Osobně ručící společníci složili dohromady vklad v hotovosti ve výši 55 tisíc K. Komanditisté přidali 45 tisíc K, počáteční ka-

1) Státní oblastní archiv Praha (dále jen SOA Praha), f. Krajský soud obchodní (dále jen KSO), spis sign. A XX/14.

2) V období 1930–1937 byl vyráběn pod názvem ČESKOSLOVENSKÝ FILMOVÝ TÝDENÍK.

3) SOA Praha, f. KSO, spis sign. AXX/14.

4) Výmaz byl proveden dne 26. května 1937. Viz SOA Praha, f. KSO, spis sign. AXX/14.

5) V komanditní společnosti ručí alespoň jeden společník celým jménem, ostatní společníci pak svými vklady.

6) JUDr. Jaroslav Šalda (1880–1965) – ředitel akciové společnosti Melantrich.

7) JUDr. František Papoušek (1879–1947) – spoluzakladatel filmové společnosti Praha – Paříž, specializující se na dovoz francouzských a ruských filmů.

8) O skutečně osobním vztahu nově vzniklého subjektu a Karla Pečeného svědčí bod XII společenské smlouvy: „Pan Karel Pečený souhlasí s tím, aby společnost trvala pod dosavadním jeho jméno nesoucí firmou i tehdy, kdyby společníkem býti přestal.“ Viz Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Aktualita k. s., k. 1, inv. č. 40.

9) Miloš Havel (1899–1968) – majoritní vlastník filmové společnosti A-B.

10) Ing. Jaroslav Simonides – úředník v Praze XII.

11) Willy Haas (1891–1973) – divadelní a filmový kritik, vydavatel časopisu *Die literarische Welt*.

pitál společnosti tedy činil 100 tisíc K. Nově založený subjekt uvedl jako předmět podnikání výrobu filmů všeho druhu, obchod s filmy, půjčovnu filmů, dovoz a vývoz filmů.¹²⁾

Prvořadým úkolem Aktuality však byla výroba a vydávání filmového zvukového týdeníku a krátkých kulturních či propagačních filmů. První číslo týdeníku bylo uvedeno dne 31. července 1937, domácí příspěvky musely představovat minimálně 20% z celkového objemu odvysílaných příspěvků.¹³⁾ Dodržení tohoto limitu bylo podmínkou pro získání státního příspěvku na financování výroby týdeníku. AKTUALITA byla distribuována ve 25 kopiích – z toho byly dvě slovenské a dvě německé.¹⁴⁾ Během mnichovské krize přestalo vycházet německé vydání týdeníku. Vedení Aktuality bylo k tomuto kroku donuceno soustavným nezájmem majitelů kin v německy hovořících oblastech Československa.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava pokračoval Karel Pečený ve výrobě a vydávání týdeníku, krátkých kulturních a propagačních filmů. V roce 1940 bylo vyrobeno a uvedeno první číslo filmového zpravodajského měsíčníku DEFILÉ. Nový filmový měsíčník kulturních aktualit se programově snažil zobrazovat události a osobnosti českého kulturního prostředí takovým způsobem, aby podporoval již dříve nastolený trend národně obranných aktivit české společnosti – hledání protikladu k dusivé okupační realitě v kulturních hodnotách minulosti. DEFILÉ však bylo vydáváno pouze do roku 1941 a bylo vyrobeno jen osm čísel. V produkci Aktuality vznikaly v době protektorátu i krátké dokumentární filmy, např. SVATÝ JIŘÍ NA HRADĚ PRAŽSKÉM (1939), VĚČNÁ TMA (1940), KRÁLOVSKÁ KANONIE STRAHOVSKÁ (1941), LIDÉ V BÍLÉM DOOPRAVDY (1941). Avšak s utahujícím se šroubem okupační moci se stalo referování o událostech v intencích oficiální pronacistické ideologie povinnou záležitostí, stejně tak přebírání pasáží z německých týdeníků. Aktualita se rovněž nevyhnula německému personálnímu i finančnímu vlivu na své fungování.¹⁵⁾

Po skončení druhé světové války a obnově Československa byl Karel Pečený obžalován, že za protektorátu podporoval a propagoval nacistické a fašistické hnutí filmem, rozhlasem a tiskem.¹⁶⁾ Pečenému přitížila zejména jeho oslavná řeč na zemřelého zastupujícího říšského protektora Reinharda Heidricha a rovněž i výpovědi některých zaměstnanců, jimž vyhrožoval zatčením a deportací do koncentračního tábora, aby je donutil k většímu pracovnímu nasazení. Mimořádný lidový soud v Praze v roce 1948 odsoudil Karla Pečeného k pěti letům těžkého žaláře, propadnutí majetku a ztrátě občanské cti na dobu deseti let. Společnost Aktualita vstoupila do likvidace již v roce 1945, v rámci Čs. státního filmu ji prováděl Ladislav Bednář a dokončil ji v roce 1947.

Ve fondu společnosti Aktualita (6 kartonů, 90 úředních knih¹⁷⁾, 2 razítka) se dochovala řada dokumentů, které mohou poskytnout badatelům jedinečné informace. Z hlediska správních záleži-

12) NFA, f. Aktualita k.s., k. 1, inv. č. 41.

13) Vít K o r e č e k, *Československý zvukový týdeník Aktualita v roce 1938*. Praha: FFUK, katedra československých dějin 1992 (diplomová práce), s. 24.

14) Redaktorem německého vydání Aktuality byl Willy Haas.

15) Detailněji k firemní genezi a činnosti Aktuality v době existence protektorátu Čechy a Morava viz Pavel Z e m a n, *Týdeník Aktualita*. *Iluminace* 9, 1997, č. 4, s. 67–89. Informace z dokumentů uložených v NFA byly v této studii čerpány pouze okrajově. Dále též Karel M a r g r y, *Newsreels in Nazi-Occupied Czechoslovakia: Karel Peceny and His Newsreel Company Aktualita*. *Historical Journal of Film, Radio and Television* 24, 2004, č. 1, s. 69–117. V této studii jsou využity převážně informace ze spisu Karla Pečeného (sign. Ls 521/48) u Mimořádného lidového soudu v Praze (dále jen MLS). Fond je uložen v SOA Praha.

16) SOA Praha, f. MLS, spis. sign. Ls 521/48.

17) Součástí fondu je i 39 úředních knih z činnosti společnosti Elekta-Journal. Vzhledem k tomu, že se jiné dokumenty z činnosti této společnosti nedochovaly a zápisy v řadě knih pokračují i v éře činnosti Aktuality, byly tyto úřední knihy ponechány jako tzv. nepravá priora fondu Aktualita k.s.

tostí má klíčový význam smlouva o zřízení komanditní společnosti a písemnosti dokumentující podílovou účast jednotlivých členů v průběhu existence společnosti, doložen je německý vliv v době protektorátu.¹⁸⁾ Hospodaření společnosti dokládají bilance, při hodnocení rentability činnosti lze využít i dochované účetní knihy – hlavní knihy, deníky, knihy půjčovného aj. Korespondence s protektorátními institucemi¹⁹⁾ by po důkladné analýze mohla načrtnout běžný denní provoz firmy. Výměna aktualit je doložena frekventovanou korespondencí se zahraničními filmovými společnostmi.²⁰⁾ Zájemci o studium písemných dokumentů k produkční činnosti mohou pracovat s texty slovních doprovodů k řadě částí *DEFILÉ* a k filmům *VĚČNÁ TMA* (1940) a *LIDÉ V BÍLÉM DOOPRAVDY* (1941), slovní komentáře k samotnému týdeníku jsou ve fondu dochovány bohužel jen pro několik vydání z roku 1945.²¹⁾ Navzdory výše uvedeným publikovaným studiím může práce s fondem ukázat činnost společnosti *Aktualita* v novém světle.

T o m á š L a c h m a n

18) NFA, f. *Aktualita* k.s., k. 1, inv. č. 40–44.

19) Tamtéž, k. 4, inv. č. 75–94; k. 5, inv. č. 95–103.

20) Tamtéž, k. 5, inv. č. 104–129.

21) Tamtéž, k. 6, inv. č. 130–194.